

КОБА Марія Миколаївна

*Старший викладач кафедри правового забезпечення діяльності НГУ факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
доктор філософії в галузі права*

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ КУЛЬТУРИ ПОВАГИ ДО ПРАВ ЛЮДИНИ

Майбутні офіцери Національної гвардії України в переважній більшості є молодим поколінням нашої країни і здобувають вищу освіту у вищих військових закладах НГУ. Саме від виховання їх рівня культури прав людини залежить подальший розвиток загальної та правової культури даного військового формування та ефективне виконання службово-бойових завдань.

Права людини є феноменом світової цивілізації та частиною загальнолюдської культури. Без їх засвоєння та осмислення неможливо об'єктивно оцінити сучасні правові, політичні, економічні та міжнародні відносини. Права людини в ХХІ столітті стали нормою в житті кожного цивілізованого суспільства і невід'ємними для кожної людини.

Наукові дослідження культури прав людини у різні періоди часу здійснюються як вітчизняними так і зарубіжними науковцями, з-поміж них: Копейчиков В.В., Цвік М.В., Шемшученко Ю.С., Сімановський С.І., Василевич Г.А., Котляр І.І. та ін.

Високий рівень культури прав людини є запорукою їх ефективної реалізації. Для формування високого рівня культури прав людини необхідно щоб здобувачі вищої освіти - майбутні офіцери НГУ, самі усвідомлювали власні права і свободи, а також володіли навичками і уміннями у сфері захисту прав, поважали права та свободи інших, гідно відносились до оточуючих.

Обізнаність особи щодо своїх прав і обов'язків, безумовно, є найважливішою складовою в структурі культури прав людини. Знання, як перевірений практикою результат пізнання діяльності, є точним відображенням у свідомості людини.

Основною метою в освітньому процесі майбутніх офіцерів НГУ має бути формування загальної культури прав людини, в основі якої лежить знання вимог міжнародного та національного законодавства з прав людини та навчання майбутніх офіцерів правильному реагуванню на порушення прав людини, а також забезпечення вміння дотримуватись принципів гуманітарного права під час проведення військових операцій. Також, в процесі навчання гвардійців необхідно сформулювати уявлення про поняття права людини, їх сутність, генезу, історико-філософські погляди та підходи, структуру та класифікацію, національні та міжнародні механізми реалізації та захисту прав і свобод. Не менш важливим елементом процесу підготовки є навчання молодого покоління гвардійців правильному та ефективному застосуванню національного та міжнародного законодавства у сфері прав людини в різних ситуаціях та умовах.

З цього приводу Котляр І.І. зазначає, що «в навчальній та науковій літературі з прав людини знання мають на меті не тільки виховувати людей, формувати правильні

уявлення про права людини як необхідну умову її свободи і рівності, але й створювати правове суспільство, в якому права людини є священними і невід'ємними, а повага і захист прав людини – найважливішою властивістю всього устрою державного і суспільного життя» [1].

Сімановський С.І. має свій погляд приводу формування культури прав людини, а саме «культура прав людини є складовою частиною духовної культури, утворена шляхом системи знань, ціннісних орієнтацій і поглядів, психологічних почуттів, які ґрунтуються на визнанні та повазі людської гідності, прав та свобод, а також практичних навичок і умінні їх реалізовувати та захищати» [2]. Слушно розкриває поняття культури прав людини видатний науковець Шемшученко Ю.С., зазначаючи, що «культура прав людини представляє собою складову частину духовної культури суспільства, а з іншого, пронизує інші її частини, наприклад, таку як «правова культура», і відображає в них поняття «права людини» [3].

Необхідно зазначити, що важливе значення в процесі формування у майбутніх офіцерів Національної гвардії України культури прав людини відіграє розвиток їх моральних цінностей та переконань під час здобуття вищої освіти, які формуватимуть у гвардійців відповідні світоглядні погляди і ставлення до процесів суспільного розвитку. Адже саме цінності та переконання, отримані в процесі навчання та формування культури прав людини, можуть визначити погляди та ставлення гвардійців до соціально-політичних подій, що відбуваються в суспільстві. Отже, важливо, щоб майбутні офіцери розуміли сутність та значення прав людини, їх захищали та дотримувалися, що забезпечить їм відповідальне та свідоме ставлення до розвитку суспільства.

Для ефективної реалізації та захисту прав і свобод у повсякденному житті та під час виконання службово-бойових завдань майбутнім офіцерам Національної гвардії України необхідно передусім їх досконало знати. Ефективно вирішують питання щодо набуття знань вищі навчальні заклади. У статті 26 Загальної декларації прав людини говориться, що «освіта має бути спрямована на повний розвиток людської особистості і посилення поваги до прав людини і основоположних свобод» [4].

В ЗУ „Про освіту” зазначається, що освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави [5]. Саме тому, з метою виховання культури прав людини у майбутніх офіцерів Національної гвардії України під час освітнього процесу необхідно забезпечити не тільки отримання знань про права людини та способи їх захисту, а й надавати їм навички, необхідні для реалізації та захисту прав людини під час виконання службово-бойових завдань та у повсякденному житті.

Таким чином, виховання культури прав людини у процесі здобуття вищої освіти курсантами, які в майбутньому стануть офіцерами Національної гвардії України, має надзвичайно важливе значення у процесі формування їх загальної та правової культури. Адже, саме право є рушійною силою реалізації прав і свобод людини, тому гуманістичний характер правової культури сприяє більш реальному та ефективному втіленню прав людини в життя.

Національна гвардія України має важливу роль у забезпеченні безпеки нації та захисту її національних інтересів, тому надання якісної освіти майбутнім офіцерам,

зокрема з культури прав людини, є необхідністю. Важливо, щоб вони були здатні не тільки знати, а й застосовувати ці знання у реальних ситуаціях, адже вони відповідають за забезпечення дотримання прав людей, які перебувають під їхнім контролем. Для цього необхідно включати практичні завдання та тренування в освітній процес, що дозволить майбутнім офіцерам Національної гвардії України бути підготовленими до виконання своїх завдань у будь-яких умовах.

В лавах Національної гвардії України рівень культури прав людини знаходиться на стадії активного розвитку, тому з'ясування причин, які сприятимуть його впровадженню, розробка напрямів та форм діяльності з його формування є надзвичайно важливими з точки зору міжнародно-правових стандартів та конституційно-правового регулювання суспільних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Котляр І.І. Права людини і вища школа: концептуальні основи викладання, вивчення і виховання, управлінські рішення : монографія / І.І. Котляр. – Мінськ : Тесей, 2007. С. 137-163.
2. Сімановський С.І. Права людини : навч. метод. Посіб. / С.І. Сімановський. – Мінськ : БГПУ, 2009. 123 с.
3. Шемшученко Ю.С. Правова культура. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова) та ін. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана, 1998–2004. Т. 5: П–С. 2003. 564 с.
4. Загальна декларація прав людини від 10 рудня 1948 року // Офіційний вісник України. – 2008. - №93.
5. Закон України „Про освіту” від 5 вересня 2017 року № 2145-VII.
6. Пунько О. (2014). Правове виховання як основний чинник формування правової культури особи в умовах розбудови правової держави України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 27. Vol. 1, 42-46 [in Ukrainian].